

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Директор Навчально-наукового  
інституту міжнародних відносин  
ім. Б.Д.Гаврилишина

Ірина ІВАЩУК

\_\_\_\_\_ 2023 р.

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

В.о. проректора з науково-  
педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

\_\_\_\_\_ 2023 р.

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Директор  
Навчально-наукового  
інституту новітніх освітніх технологій  
Святослав ПИТЕЛЬ

\_\_\_\_\_ 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА**

з дисципліни «Політична влада»  
ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань - 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність - 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма

«Міжнародні та регіональні політичні комунікації»

**Кафедра політології та філософії**

Форма Навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семінар.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг , КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	2	3	28	14	3	6	99	150	III	
Заочна	2	5	8	4	-	-	138	150	V	

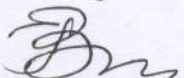
31.08.2023  
*[Signature]*

Тернопіль – ЗУНУ 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальність 052 «Політологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15. 06. 2022 р.)

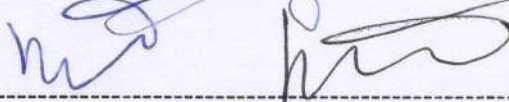
Робочу програму склала: доцент, к. істор. н. **Мирослава ГУРИК**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології та філософії протокол № 1 від 28.08. 2023 р.

Завідувач кафедри  **Тетяна ЧОЛАЧ**

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 052 «Політологія», протокол №\_1\_ від \_29. 08. 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності  **Олег РУДАКЕВИЧ**

Гарант ОП  **Володимир ТОМАХІВ**

## СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### «Політична влада»

#### 1. Опис дисципліни «Політична влада»

Дисципліна «Політологія»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 05“Соціальні та поведінкові науки”	Дисципліна циклу вибіркових
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність 052«Політологія»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i>
Кількість змістових модулів – 2	Бакалавр	Лекції: <i>Денна – 28</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 99</i> Тренінг, КПЗ - 6 Індивідуальна робота : <i>Денна – 3</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – залік

## **2. Мета і завдання дисципліни «Політична влада»**

### **2.1. Мета вивчення дисципліни.**

**Метою дисципліни «Політична влада»** “ є вивчення сутності, історії та теоретичних засад основними традиціями у вивченні феномена влади, концептуальними підходами до аналізу та інтерпретації явища, сутністю і специфікою політичної влади, механізмами принципами та процедурами державного управління як практичного вияву політичної влади. Курс складається з трьох основних частин. У першій частині розглядаються концептуальні проблеми, що мають місце в дискусіях з приводу змісту поняття, дається типологічний аналіз влади і систематизувався спектр підходів до пояснення цього феномена. У другій частині курсу вивчаються основні теорії політичної влади, перш за все їх сучасні версії, структура та сутнісні характеристики політичної влади. Третя частина присвячена особливостям державного управління як механізму реалізації політичної влади.

### **2.2. Завдання вивчення дисципліни:**

**Завдання лекційних занять** полягає у тому, щоб представлення кратології як відносно самостійної дисципліни в системі суспільно-політичного знання, яка склалася у рамках соціальної, культурної та економічної антропології; визначення її місця у дослідженні владно-політичних відносин, вивчення наукового інструментарію сучасної науки про владу та ролі концептуалізації феномену влади у сучасній політичній науці..

**Завдання практичних занять** полягає у тому, щоб сформувані у студентів на основі теоретичного матеріалу, поданого на лекціях та в процесі самостійного вивчення сформувані у студентів політологів знання про теоретико-методологічне підґрунття наукового трактування явища влади та владних процесів, а також надати практичні інструменти аналізу феномену влади.

## **2. Зміст дисципліни «ПОЛІТИЧНА ВЛАДА»**

### **Змістовий модуль 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЯВИЩА ВЛАДИ І ТЕОРЕТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФЕНОМЕНА.**

#### **Тема 1. Сутність феномена влади та еволюція інтелектуальних поглядів на явище влади.**

Еволюція політичної думки про владу. Сутність категорії "влада", види влади, її елементи та ресурси. Основні підходи до визначення влади. Політична влада і її особливості. Проблема легітимності влади і принцип розподілу влад.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17]

#### **Тема 2. Кратологія як наука про владу**

Влада як предмет і об'єкт науки. Проблеми становлення науки про владу. Кратологія в системі політологічних та соціогуманітарних наук. Кратологія як наука та загальна система знань про владу. Стан науки про владу на пострадянському просторі. Значення науки про владу для сучасного розвитку українського суспільства.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17]

#### **Тема 3. Феномен влади в політико-філософській думці**

Влада у фокусі філософської думки та історії політичних вчень. Різноманітність відтінків влади: auctoritas, potestas, imperium, dominium, potentia, kratos. Влада і класична антична полісна демократія. Погляди на владу в епоху Середньовіччя та Відродження. Н. Макіавеллі: влада як мета політики та політичної діяльності. Інтерпретація влади відповідно до теорії суспільного договору. Влада як вольові відносини: Г. Гегель, Ф. Ніцше, К. Маркс.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 25, 27]

#### **Тема 4. Класичні і сучасні концепції влади**

Основні традиції в розумінні влади. Гоббсівська традиція. Концепції влади 50-60 рр. ХХ століття. Дискусія про "осіб влади" (М. Бекрек і М. Беретц, С. Лукс). Концептуальні схеми Д. Ронга, П. Моріса, Дж. Дебнема, Т. Вартенберга.

#### **Література:**

[1, 8, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 25, 27]

#### **Тема 5. Влада та владні відносини у теорії М. Вебера**

Влада та владні відносини у фокусі уваги М. Вебера. «Панування» у веберовській теорії. Влада як асиметричні відносини панування-підкорення. Панування як окремий випадок влади. Владні відносини як боротьба за встановлення домінування.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 25, 27]

#### **Тема 6. Реляціоністські концепції влади**

Загальна характеристика реляціоністських концепцій влади і їх порівняння з біхевіористськими та системними. Сутність теорії опору як різновиду реляціоністського трактування влади: Д. Картрайт, Ж. Френч, Б. Рейвен, М. Мальдер. Теорія обміну ресурсами і її пояснення відносин влади: П. Блау, М. Роджерс, А. Етціоні. Теорія розподілу зон впливу як спроба демократичного помякшення сутності влади: Д. Ронг.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 36, 37]

### **Тема 7. Системні концепції влади.**

Основні напрямки системної парадигми розуміння соціальної влади. Влада у контексті теорії соціальних систем Талкота Парсонса. Комунікативна сутність влади у системній концепції Нікласа Лумана. Концепція влади Фуко і її критика Хабермасом. Теорія влади і держави Бурдьє.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 19, 23, 40, 41, 42]

### **Тема 8. Психологічні концепції влади**

Загальна характеристика психологічних інтерпретацій влади. Спільне і відмінне у психологічному трактуванні влади в порівнянні з біхевіористським, реляціоністським та системним. Хекхаузен і його огляд підходів до мотивації влади. Основні теорії мотивації влади (Адлер, Хорні, Фром). Особливості психологічного трактування влади Еліаса Канетті.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

## **Змістовий модуль 2. ПОЛІТИЧНА І ДЕРЖАВНА ВЛАДА: СУТНІСТЬ, ФОРМИ І МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.**

### **Тема 9. Політична влада і її форми**

Джерела, ресурси і форми влади. Поняття політичної влади. Влада і політична влада. Політична влада і панування. Багатовимірні концепції політичної влади. Політична влада і державна влада. Політична влада і політичний авторитет. Політичний вплив і політична влада. Формування політичної свідомості.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

### **Тема 10. Властивості та способи реалізації політичної влади.**

Універсальні і специфічні властивості політичної влади. Відкриті і приховані форми політичної влади. Джерела та реалізація політичної влади. Ресурси політичної влади. Політична влада і політичні інститути. Легітимність політичної влади.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

### **Тема 11. Державна влада як різновид політичної влади**

Історичні віхи становлення уявлень про державну владу. Поняття і ознаки державної влади. Засоби та механізми реалізації державної влади. Легітимація і узурпація державної влади. Форми і методи здійснення державної влади. Державна влада і право: принципи взаємодії.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 25, 26, 30, 31]

### **Тема 12. Державне управління як механізм реалізації державної влади. Регіональна та муніципальна влада**

Сутність та принципи державного управління. Інститути державного управління і їх функціонування. Прийняття і реалізації управлінських рішень. Соціальні проблеми і завдання як об'єкти управлінських рішень. Критерії оцінки ефективності управлінських рішень і управлінської діяльності. Сутність і специфіка регіональної та муніципальної влади у структурі державної влади. Моделі регіональної та муніципальної влади. Особливості державного управління на регіональному та локальному рівні. Місцева влада і місцеве самоврядування: співвідношення сутнісного значення феноменів.

### **Тема 13. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання**

Шляхи до влади та перебування при владі. Сутність владної діяльності. Зміст владарювання. Специфіка владної діяльності. Функції владної діяльності. Методи

владарювання. Техніка, технологія та процедури владної діяльності. Етика і стиль владарювання.

**Література:**

[1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 25, 26, 30, 31]

***Тема 14. Динаміка влади. Влада та контрвлада в епоху глобалізації***

Система влади. Еволюція системи влади. Цикли еволюційного ускладнення систем влади. Закони функціонування системи влади. Динаміка влади. Просторова організація систем влади у світовому масштабі. Генеза глобальної системи влади.

**Література:**

[4, 6, 8, 11, 12, 14, 15, 17, 23, 25, 27, 31, 32, 33, 37]

**1. Структура залікового кредиту дисципліни „ПОЛІТИЧНА ВЛАДА”  
денна форма навчання**

	Кількість годин				Контрольні заходи
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
<b>Змістовий модуль 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЯВИЩА ВЛАДИ І ТЕОРЕТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФЕНОМЕНА.</b>					
Тема 1. Сутність феномену влади та еволюція інтелектуальних поглядів на явище влади.	2	1	5		Тести, питання
Тема 2. Кратологія як наука про владу	2	1	5		Есе
Тема 3. Феномен влади в політико-філософській думці	2	1	5	1	Тести, питання
Тема 4. Класичні і сучасні концепції влади	2	1	5	1	Есе
Тема 5. Влада та владні відносини у теорії М. Вебера	2	1	5		Тести, питання
Тема 6. Реляціоністські концепції влади	2	1	5	1	Есе
Тема 7. Системні концепції влади.	2	1	5		Тести, питання
Тема 8. Психологічні концепції влади	2	1	10		Есе
<b>Змістовий модуль 2. ПОЛІТИЧНА І ДЕРЖАВНА ВЛАДА: СУТНІСТЬ, ФОРМИ І МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.</b>					
Тема 9. Політична влада і її форми	2	1	10		Тести, питання
Тема 10. Властивості та способи реалізації політичної влади.	2	1	10		Есе
Тема 11. Державна влада як різновид політичної влади	2	1	9		Тести, питання
Тема 12. Державне управління як механізм реалізації державної влади. Регіональна та муніципальна влада	2	1	8		Есе
Тема 13. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання	2	1	8		Тести, питання
Тема 14. Динаміка влади. Влада та контрвлада в епоху глобалізації	2	1	8		Есе



Разом	28	14	99	3	
-------	----	----	----	---	--

## 5. Тематика практичних занять

### **Змістовий модуль 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЯВИЩА ВЛАДИ І ТЕОРЕТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФЕНОМЕНА.**

#### **Семінарське заняття №1**

#### **Тема 1. Сутність феномена влади та еволюція інтелектуальних поглядів на явище влади.**

**Мета:** Пояснити проблему еволюції політичної думки про владу; сутність категорії "влада", види влади, її елементи та ресурси, основні підходи до визначення влади, політична влада і її особливості, проблему легітимності влади і принцип розподілу влад.

#### **Питання семінару:**

1. Еволюція політичної думки про владу.
2. Сутність категорії "влада", види влади, її елементи та ресурси.
3. Основні підходи до визначення влади.
4. Політична влада і її особливості.
5. Проблема легітимності влади і принцип розподілу влад.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17]

#### **Тема 2. Кратологія як наука про владу**

**Мета:** Пояснити владу як предмет і об'єкт науки; проблеми становлення науки про владу; кратологію в системі політологічних та соціогуманітарних наук; кратологія як наука та загальна система знань про владу; стан науки про владу на пострадянському просторі; значення науки про владу для сучасного розвитку українського суспільства.

#### **Питання для обговорення:**

1. Влада як предмет і об'єкт науки.
2. Проблеми становлення науки про владу. Кратологія в системі політологічних та соціогуманітарних наук.
3. Кратологія як наука та загальна система знань про владу.
4. Стан науки про владу на пострадянському просторі.
5. Значення науки про владу для сучасного розвитку українського суспільства.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17]

#### **Тема 3. Феномен влади в політико-філософській думці**

**Мета:** Пояснити владу у фокусі філософської думки та історії політичних вчень; різноманітність відтінків влади: auctoritas, potestas, imperium, dominium, potentia, kratos; влада і класична антична полісна демократія; погляди на владу в епоху Середньовіччя та Відродження; Н. Макіавеллі: влада як мета політики та політичної діяльності; інтерпретацію влади відповідно до теорії суспільного договору; владу як вольові відносини: Г. Гегель, Ф. Ніцше, К. Маркс.

#### **Питання семінару:**

1. Влада у фокусі філософської думки та історії політичних вчень.
2. Різноманітність відтінків влади: auctoritas, potestas, imperium, dominium, potentia, kratos.
3. Влада і класична антична полісна демократія.
4. Погляди на владу в епоху Середньовіччя та Відродження.

5. Н. Макіавеллі: влада як мета політики та політичної діяльності.
6. Інтерпретація влади відповідно до теорії суспільного договору.
7. Влада як вольові відносини: Г. Гегель, Ф. Ніцше, К. Маркс.

**Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 25, 27]

**Тема 4. Класичні і сучасні концепції влади**

**Мета:** Пояснити основні традиції в розумінні влади; гоббсівську традицію; концепції влади 50-60 рр. ХХ століття; дискусію про “осіб влади” (М. Бекрек і М. Беретц, С. Лукс); концептуальні схеми Д. Ронга, П. Моріса, Дж. Дебнема, Т. Вартенберга; альтернативну традицію (Т.Парсонс, Х.Арендт, М.Фуко).

**Питання семінару:**

1. Основні традиції в розумінні влади.
2. Гоббсівська традиція. Концепції влади 50-60 рр. ХХ століття.
3. Дискусія про “осіб влади” (М. Бекрек і М. Беретц, С. Лукс).
4. Концептуальні схеми Д. Ронга, П. Моріса, Дж. Дебнема, Т. Вартенберга.
5. Альтернативна традиція (Т.Парсонс, Х.Арендт, М.Фуко).

**Література:**

[1, 8, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 25, 27]

**Тема 5. Влада та владні відносини у теорії М. Вебера**

**Мета:** Пояснити владу та владні відносини у фокусі уваги М. Вебера; «панування» у веберовській теорії; владу як асиметричні відносини панування-підкорення; панування як окремий випадок влади; владні відносини як боротьба за встановлення домінування.

**Питання семінару:**

1. Влада та владні відносини у фокусі уваги М. Вебера. «Панування» у веберовській теорії.
2. Влада як асиметричні відносини панування-підкорення. Панування як окремий випадок влади.
3. Владні відносини як боротьба за встановлення домінування.

**Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 25, 27]

**Тема 6. Реляціоністські концепції влади**

**Мета:** Пояснити загальну характеристику реляціоністських концепцій влади і їх порівняння з біхевіористськими та системними; сутність теорії опору як різновиду реляціоністського трактування влади: Д. Картрайт, Ж. Френч, Б. Рейвен, М. Мальдер; теорію обміну ресурсами: П. Блау, М. Роджерс, А. Етціоні; теорію розподілу зон впливу як спроба демократичного помякшення сутності влади: Д. Ронг.

**Питання семінару:**

1. Загальна характеристика реляціоністських концепцій влади і їх порівняння з біхевіористськими та системними.
2. Сутність теорії опору як різновиду реляціоністського трактування влади: Д. Картрайт, Ж. Френч, Б. Рейвен, М. Мальдер.
3. Теорія обміну ресурсами: П. Блау, М. Роджерс, А. Етціоні.
4. Теорія розподілу зон впливу як спроба демократичного помякшення сутності влади: Д. Ронг.

**Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 36, 37]

**Тема 7. Системні концепції влади.**

**Мета:** Пояснити основні напрямки системної парадигми розуміння соціальної влади; владу у контексті теорії соціальних систем Талкота Парсонса; комунікативну сутність влади у системній концепції Нікласа Лумана; концепція влади Фуко і її критика Хабермасом; теорію влади і держави Бурдьє.

**Питання семінару:**

1. Основні напрямки системної парадигми розуміння соціальної влади.
2. Влада у контексті теорії соціальних систем Талкота Парсонса.
3. Комунікативна сутність влади у системній концепції Нікласа Лумана.
4. Концепція влади Фуко і її критика Хабермасом.
5. Теорія влади і держави Бурдьє.

**Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 24, 36, 37]

**Тема 8. Психологічні концепції влади**

**Мета:** Пояснити загальну характеристику психологічних інтерпретацій влади, спільне і відмінне у психологічному трактуванні влади в порівнянні з біхевіористським, реляціоністським та системним; Хекхаузен і його огляд підходів до мотивації влади; основні теорії мотивації влади (Адлер, Хорні, Фром); особливості психологічного трактування влади Еліаса Канетті.

**Питання семінару:**

1. Загальна характеристика психологічних інтерпретацій влади. Спільне і відмінне у психологічному трактуванні влади в порівнянні з біхевіористським, реляціоністським та системним.
2. Хекхаузен і його огляд підходів до мотивації влади. Основні теорії мотивації влади (Адлер, Хорні, Фром).
3. Особливості психологічного трактування влади Еліаса Канетті.

**Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

**Тема 9. Політична влада і її форми**

**Мета:** Пояснити джерела, ресурси і форми влади; поняття політичної влади; владу і політичну владу; політичну владу і панування; багатовимірні концепції політичної влади; політичну владу і державну владу; політичну владу і політичний авторитет; політичний вплив і політичну владу; формування політичної свідомості.

**Питання семінару:**

1. Джерела, ресурси і форми влади.
2. Поняття політичної влади.
3. Влада і політична влада. Політична влада і панування.
4. Багатовимірні концепції політичної влади.
5. Політична влада і державна влада.
6. Політична влада і політичний авторитет.
7. Політичний вплив і політична влада.
8. Формування політичної свідомості.

**Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

**Тема 10. Властивості та способи реалізації політичної влади.**

**Мета:** Пояснити універсальні і специфічні властивості політичної влади; відкриті і приховані форми політичної влади; джерела та реалізацію політичної влади; ресурси політичної влади; політичну владу і політичні інститути; легітимність політичної влади.

#### **Питання для обговорення:**

1. Універсальні і специфічні властивості політичної влади.
2. Відкриті і приховані форми політичної влади.
3. Джерела та реалізація політичної влади.
4. Ресурси політичної влади.
5. Політична влада і політичні інститути.
6. Легітимність політичної влади.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

#### **Тема 11. Державна влада як різновид політичної влади**

**Мета:** Пояснити історичні віхи становлення уявлень про державну владу. Поняття і ознаки державної влади. Засоби та механізми реалізації державної влади. Легітимація і узурпація державної влади. Форми і методи здійснення державної влади. Державна влада і право: принципи взаємодії.

#### **Питання семінару:**

1. Історичні віхи становлення уявлень про державну владу.
2. Поняття і ознаки державної влади.
3. Засоби та механізми реалізації державної влади.
4. Легітимація і узурпація державної влади.
5. Форми і методи здійснення державної влади.
6. Державна влада і право: принципи взаємодії.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

#### **Тема 12. Державне управління як механізм реалізації державної влади. Регіональна та муніципальна влада**

**Мета:** Пояснити сутність та принципи державного управління. Інститути державного управління і їх функціонування. Прийняття і реалізації управлінських рішень. Соціальні проблеми і завдання як об'єкти управлінських рішень. Критерії оцінки ефективності управлінських рішень і управлінської діяльності.

#### **Питання семінару:**

1. Сутність та принципи державного управління.
2. Інститути державного управління і їх функціонування.
3. Прийняття і реалізації управлінських рішень.
4. Соціальні проблеми і завдання як об'єкти управлінських рішень.
5. Критерії оцінки ефективності управлінських рішень і управлінської діяльності.
6. Сутність і специфіка регіональної та муніципальної влади у структурі державної влади.
7. Моделі регіональної та муніципальної влади.
8. Особливості державного управління на регіональному та локальному рівні.
9. Місцева влада і місцеве самоврядування: співвідношення сутнісного значення феноменів.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

#### **Тема 13. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання**

**Мета:** Пояснити шляхи до влади та перебування при владі. Сутність владної діяльності. Зміст владарювання. Специфіка владної діяльності. Функції владної діяльності. Методи

владарювання. Техніка, технологія та процедури владної діяльності. Етика і стиль владарювання.

#### **Питання семінару:**

1. Шляхи до влади та перебування при владі.
2. Сутність владної діяльності.
3. Зміст владарювання.
4. Специфіка владної діяльності. Функції владної діяльності.
5. Методи владарювання. Техніка, технологія та процедури владної діяльності.
6. Етика і стиль владарювання.

#### **Література:**

[1, 2, 3,4, 6, 7, 10, 12, 13, 16, 17, 23, 40, 41, 42]

#### **Тема 14. Динаміка влади. Влада та контрвлада в епоху глобалізації**

**Мета:** Пояснити систему влади. Еволюція системи влади. Цикли еволюційного ускладнення систем влади. Закони функціонування системи влади. Динаміка влади. Просторова організація систем влади у світовому масштабі. Генеза глобальної системи влади.

#### **Питання семінару:**

1. Система влади. Еволюція системи влади.
2. Цикли еволюційного ускладнення систем влади.
3. Закони функціонування системи влади.
4. Динаміка влади.
5. Просторова організація систем влади у світовому масштабі.
6. Генеза глобальної системи влади.

#### **Література:**

[4, 6, 8, 11, 12, 14, 15, 17, 23, 25, 27, 31, 32, 33, 37]

## **6.Тренінг, КПЗ**

### **Тренінг з дисципліни**

#### **Навчальний тренінг: вимоги та умови проведення**

**Тренінг** є ретельно спланованим процесом надання чи поповнення знань, відпрацювання умінь і навичок, зміни чи оновлення певних ставлень, поглядів і переконань. Тренінг орієнтований на запитання та пошук.

#### **Взірець тренінгу:**

#### **«Лідерство та владарювання».**

Тренінг проводиться для тих, хто прагне сформувати в собі лідерські якості та навчитися приймати відповідальні рішення, ставити цілі та розробляти стратегію їх реалізації, працювати в команді, бути впевненим в собі та досягати успіху в політичній діяльності.

#### **Мета:**

- Визначитись, як сформувати в собі лідерські якості, позначити мрії та цілі, вибудувати пріоритети.
- Розробити практичний план досягнення намічених цілей.
- Озброїтись вірою в себе, у свій успіх.
- Дізнатися психологічні механізми розвитку мотивації досягнення і самоконтролю.

#### **Цільова аудиторія:**

- Молоді, активні, амбітні, цілеспрямовані юнаки і дівчата.

- Хто мріє і хоче реалізувати себе як політичного лідера.
- Хто ставить перед собою цілі і має намір обов'язково їх досягнути.
- Хто не хоче витрачати дорогоцінний час.
- Хто хоче бути успішним і корисним.

- **Методика проведення:**

- **Дискусія** – вільний вербальний обмін знаннями, ідеями чи думками між тренером та учасниками групи.

- Дискусія як метод тренінгу, зазвичай обмежується одним питанням чи темою, та будується в певній послідовності. Дискусія у багатьох випадках зачіпає емоційну сферу учасників групи, однак вона не повинна перетворюватись у гарячу суперечку. Важливим елементом дискусії є демонстрація своїх поглядів на те чи інше питання; в ході дискусії повністю виключається можливість перебивати один одного: говорить один – решта слухають. Роль тренера при проведенні дискусії найбільш наближена до ролі посередника. Він слідкує за активністю учасників. Наприкінці дискусії він узагальнює основні пункти, висловлені групою, та підсумовує усі досягнуті висновки.

- **Завдання тренінгу:**

- Пізнавати себе, свої мрії, цілі, таланти, свою унікальність і призначення в житті.

- Планувати, визначати цілі, вчитися їх досягати.

- Шукати і знаходити в собі ресурси і потенціал для досягнення всіх поставлених цілей.

- Позначати завдання і цілі на найближчий рік, п'ять і десять років.

- **Програма тренінгу.**

1. Що таке політичне лідерство?
2. Які риси характеру необхідні політичному лідеру?
3. Що таке ціль? Чим мрія відрізняється від цілі?
4. Як дізнатися, чого хочеш і визначити для себе цілі?
5. Закони ціледосягнення - які цілі досягаються, а які ні?
6. Правила правильної постановки цілей.
7. Як досягати своїх цілей, а не чужих?
8. Що нам заважає досягати цілей?
9. Основні принципи ціледосягнення - алгоритм досягнення цілей, етапи.
10. Мотивація досягнення – чому твоя ціль повинна стати дійсністю!
11. Як запрограмувати себе на успіх?
12. Як вибудувати життєві пріоритети.
13. Ефективні прийоми самоконтролю і самомотивації.
14. Скільки повинно бути цілей? Управління цілями.
15. Як все встигати, розвиватися одночасно в декількох напрямках і досягати цілей. Управління собою і часом.
16. Основні ресурси для досягнення цілей, як зробити так щоб оточення і Всесвіт сприяли тобі.

- **Учасникам тренінг допоможе:**

- вміти розставляти пріоритети та відділяти важливе від другорядного;
- ефективно планувати свій час, ставити мету, розбивати її на задачі;
- ефективно та вільно спілкуватись;
- знайти у собі ресурси для життя, вміння розуміти краще людей та самого себе;
- навчитись методам, що допоможуть бути успішними у всіх сферах життя;
- розширити діапазон сприйняття себе;
- посилити позитивний образ власної особистості;
- підвищити відповідальність за власні думки, почуття та дії.
- ефективно вести себе на співбесіді;
- вміти ставити собі кар'єрні цілі;
- вміти налагоджувати відносини в новому колективі.

КПЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою КПЗу.

Метою виконання КПЗу є: закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок і їхнього використання у своїй професійній діяльності. При виконанні КПЗу студент повинен продемонструвати вміння в сфері науково-дослідної діяльності, роботи з готовими матеріалами, вміння творчого й оригінального вирішення постановених завдань.

КПЗ виконується самостійно кожним студентом на основі опрацьованої літератури. КПЗ оформляється у відповідності до встановлених вимог.

КПЗ повинен містити наступні розділи:

7. Титульний аркуш містить:
  - a. назву університету;
  - b. назву кафедри;
  - c. назву навчальної дисципліни;
  - d. номер академічної групи;
  - e. дату подачі РГР викладачеві на перевірку - день, місяць, рік.

#### 8. Зміст.

9. **Вступ.** Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання і його значення. Тут же вказують мету й завдання дослідження.

10. **Основна частина.** Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам роботи.

11. **Висновки.** У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

12. **Список літератури.** Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлення відбувається в такому порядку:

- нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, ГОСТ, ДСТУ й т.д.);
- використана література (у т. ч. періодична);
- література на іноземних мовах;
- Інтернет джерела з обов'язковою позначкою, яка інформація міститься на цьому сайті (порталі). Не припустиме посилання пошуків на сайти.

13. **Вимоги до оформлення.** Шрифт Times New Roman, 14, полуторний інтервал; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, лівє - 25 мм, правє - 15 мм.

#### Варіанти КПЗ з дисципліни: «Політична влада»

1. Політичний ринок. Політекономія влади.
2. Влада права та право влади.
3. П. Бурдьє: символічна влада.
4. А. Етціоні: нова глобальна система влади.
5. Владні форми та структури на пострадянському просторі.
6. Соціальна влада та публічна влада.
7. Витоки централізації та абсолютної влади в державі.
8. Сучасні теорії політичної влади
9. Теорії влади М. Фуко та М. Крозьє
10. Способи легітимації влади в сучасній Україні
11. Специфіка політичної влади
12. Політичний вплив та політичне маніпулювання як методи здійснення влади
13. Мотиви владного впливу
14. Влада і конфлікт: співвідношення понять
15. .Сила авторитет та примус у структурі влади
16. .Особливість реалізації принципу поділу влади в Україні
17. Державна влада: конституційні межі і порядок здійснення
18. Гоббсівська традиція влади.

19. Дискусія про "осіб влади" М. Бекрека.
20. Концептуальні схеми влади Д. Ронга.
21. Альтернативна традиція влади Т. Парсонса.
22. Просторова організація систем влади у світовому масштабі.
23. Генеза глобальної системи влади.
24. Економічна влада і політична влада.
25. Класичний і сучасний плюралізм А. Бентлі.
26. Плюралізм і корпоративізм.
27. Класичний і сучасний елітизм Ч. Міллса.
28. Загальна характеристика основних парадигм розуміння влади та правлячого класу в умовах політичної системи США.
29. Дискусія про структуру влади в американському суспільстві. Роберт Дал і його дослідження влади у праці "Хто править".
30. Дослідження влади Флойдом Хантером у праці "Структура влади у суспільстві".
31. Роберт Престус як представник проміжної плюралістично-елітистської парадигми влади.
32. Дисципліна та дисциплінарна влада.
33. Х. Аренд про владу та насилля.
34. Е. Канетті: маса та влада.
35. М. Фуко: «влада наказувати».
36. Техніка владної діяльності.
37. Влада як здатність приймати рішення.
38. Характеристика держав поліцейського типу
39. Моделі взаємодії метрополії та провінцій в різних типах імперій
40. Теорія та практика віртуальних урядів
41. Теоретико-методологічні засади дослідження сучасної української держави
42. Структуралістський конструктивізм П. Бурдьє.
43. Теорія соціального простору та політичного поля.
44. Габітус та політичний капітал.

### 7. Самостійна робота студентів

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Н. Макіавеллі: влада як мета політики та політичної діяльності.	10
2	Дискусія про структуру влади в американському суспільстві. Роберт Дал і його дослідження влади у праці "Хто править".	10
3	Сутність теорії опору як різновиду реляціоністського трактування влади: Д. Картрайт, Ж. Френч, Б. Рейвен, М. Мальдер.	10
4	Тема 4. Істон Д. Категорії системного аналізу політики. Проект закону про зміни до Конституції України щодо децентралізації державного устрою.	10
5	Хекхаузен і його огляд підходів до мотивації влади. Основні теорії мотивації влади (Адлер, Хорні, Фром).	10
6	Теорія влади і держави Бурдьє. Теорія розподілу зон впливу як спроба демократичного помякшення сутності влади: Д. Ронг.	10
7	Тема 7. Арон Р. Демократія і тоталітаризм. Арендт Х. Джерела тоталітаризму	10
8	Тема 8. Даль Р. Про демократію. Хвилі демонратизації в світі.	10
9	Тема 9. Габермас Ю. Структурні перетворення в сфері відкритості:	10



	дослідження категорії «громадянське суспільство». Нові партії та громадські організації, що сформувались в період Революції гідності та їх роль	
10	Класичний і сучасний плюралізм (А. Бенглі, Д. Труман, Р. Далечінь, Ч. Ліндблом, Р. Уейст, Р. Ейтс).	10
11	Концепція влади Фуко і її критика Хабермасом.	9
12	Роберт Престус як представник проміжної плюралістично-елітистської парадигми влади.	8
13	Акімова Л. М. Влада: деякі психологічні аспекти	8
14	Габермас Ю. Апорії теорії влади	8
	<b>Разом:</b>	99

### 8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «ПОЛІТИЧНА ВЛАДА» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

### 9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «ПОЛІТИЧНА ВЛАДА» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)
20%	20%	20%
1. Усне опитування під час заняття 8 тем по 5 балів=40 балів) 2. Письмова робота= 60 балів	1. Усне опитування під час заняття 6 тем по 5 балів=30балів 2. Письмова робота= 70 балів	1. Написання КПЗ, яке включає: вибір теми, складання плану, написання роботи= 60 балів 2. Захист роботи=30 балів 3. Тренінг= 10 балів

### Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)
------	--

**10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна**

	Найменування	Номер теми
1.	Кухта Б. Політична влада та її рішення / Кухта Б.//.– Львів:ЦПД, 2006.–240 с.	1 - 14
2.	Мультимедійні засоби	1 - 14

**РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

**11. Основна навчальна література**

1. Акімова Л. М. Влада: деякі психологічні аспекти // Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (гол. ред. ) та ін. Вип. 6: Соціально- психологічні проблеми вдосконалення управлінської діяльності. К., 2018. С. 32–34.
2. .Беля В. Політична участь та метаморфози образу влади: український контекст // Філософська думка. 2019. № 3. С. 108–119.
3. Євтушенко О. Влада у категоріальному апараті сучасної політичної науки / О. Євтушенко // Гілея: наук. вісник . 2019. № 10, вип. 40. С. 344–351.
4. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади. К., 2005. 492 с.
5. Вебер М. Свобода і примус у правових спільнотах / М. Вебер // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К. , 2018. 534 с. С. 83–87.
6. Вебер М. Покликання до політики / М. Вебер. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К.: Основи, 2018. С. 11-46.
7. Воронов І. Феномен влади: горизонти людського і політичного виміру. К., 2005.
8. Габермас Ю. Апорії теорії влади / Ю. Габермас. Філософський дискурс модерну // Ю. Габермас. К. : «Четверта хвиля», 2019. С. 261–286.
9. Жеребкін С. Суб'єктивність і влада у постфукіанській філософії (на прикладі концепції влади Джудіт Батлер) // Філософська думка. 2019. № 5. С. 70–81.
10. Кравченко Ю., Чечель В. Легітимність політичної влади й можливість її досягнення // Політологічні читання. 2019. №2
11. Кухта Б. Політична влада та її рішення / Кухта Б.// Львів:ЦПД, 2018.240 с.
12. Мартинюк Р.С. Реалізація принципу поділу влади в сучасній Україні: політико- правовий аналіз. Острог: Видавництво Національного ун-ту "Острозька академія", 2018. 352с.
13. Руденко В. В. Панування і владарювання як головний чинник неопатримоніальних відносин / В. В. Руденко // Гілея : науковий вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. К., 2018. Вип. 48 (№ 6). С. 288 – 294.

**Допоміжна література**

1. Зайдель М. І. Влада та бізнес у західному світі: трансформація взаємин на межі ХХ–ХХІ століть / М. І. Зайдель // Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2018. № 1031. С. 47–51.
2. Зайдель М. І. Влада в епоху постполітики / М. І. Зайдель // Гілея: наук. вісн. К., 2018. Вип. 62. С. 641–645.
3. Зайдель М. І. Взаємодія влади та бізнесу в країнах незахідного політичного процесу / М. І. Зайдель // Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. – 2019. № 1060. С. 150–155.

4. Зайдель М. І. Влада і власність: ретроспективний аналіз конструювання взаємин / М. І. Зайдель // Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2013. С. 75–80.
5. Крисенко О. В. Перспективи розвитку понятійно-категоріального інструментарію політичної антропології / О. В. Крисенко // Вісн. Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2009. № 861. С. 6–11.
6. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики / В. Парсонс. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 549 с.
7. Фуко М. Наглядати й карати: народження в'язниці / М. Фу- ко; пер. з фр. П. Тарашук. К. : Основи, 1998. 392 с.
8. Bachrach P., Baratz M.S. Power and Poverty: Theory and Practice. New York, London, Toronto: Oxford University Press, 1970.
9. Barnes B. The Nature of Power. Cambridge: Polity, 1988.
10. Barry B. Is It Better to Be Powerful or Lucky? // Democracy, Power and Justice. Essays in Political Theory. Oxford: Clarendon Press, 1989. P. 270-302.
11. Birch A. The Concepts and Theories of Modern Democracy. L., 1999.
12. Dunleavy P., O'Leary B. Theories of the State: The Politics of Liberal Democracy. L., 1987.
13. Clark T.N. Community power and decision-making: a trend report and bibliography. Prepared for international sociological association under the auspices of the International Committee for social science information and documentation // Current Sociology. 1972. Vol. 20. P. 6-132.
14. Clegg S. Frameworks of Power. London: Sage Publications, 1989.
15. Community Power: Directions for Future Research /Ed. by R. J. Waste. Beverly Hills: Sage Publications, 1986.
16. Crenson M. The Un-Politics of Air Pollution: A Study of Non-Decisionmaking in the Cities. Baltimore and London: The John Hopkins Press, 1971.
17. Dahl R. Who Governs? Democracy and Power in an American City. New Haven: Yale University Press, 1961.
18. Debnam G. The Analysis of Power: A Realist Approach. London: Macmillan, 1984.
19. Domhoff G.W. Who Really Rules? New Haven and Community Power Reexamined. New Brunswick (NJ): Transaction Books, 1978.
20. Domhoff G.W. Who Rules America Now? Englewood Cliffs (NJ): Prentice Hall, 1983.
21. Dowding K.M. Rational Choice and Political Power. Aldershot: Edward Elgar, 1991.
22. Dowding K.M. Power. Buckingham: Open University Press, 1996.
23. Henderson A. H. Social Power: Social Psychological Models and Theories. New York: Praeger Publishers, 1981.
24. Hollingshead A.B. Elmtown's Youth, the Impact of Social Classes on Adolescents. New York: John Wiley, 1949.
25. Hunter F. Community Power Structure: A Study of Decision Makers. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1953.
26. Gaventa J. Power and Powerlessness: Quiescence and Rebellion in an Appalachian Valley. Urbana: University of Illinois Press, 1980.
27. Lindblom C.E. Politics and Markets. New York: Basic Books, 1977.
28. Logan J. and Molotch H. Urban Fortunes: The Political Economy of Place. Berkeley: University of California Press, 1987.
29. Lukes S. Power: A Radical View. Basingstoke and London: Macmillan, 1974.
30. Lynd R.S., Lynd H.M. Middletown. New York: Harcourt, Brace, and World, 1929.
31. Lynd R.S., Lynd H.M. Middletown in Transition. New York: Harcourt, Brace, and World, 1937.
32. Martin R. The Sociology of Power. London: Routledge and Kegan Paul, 1977.
33. McFarland A.S. Power and Leadership in Pluralist Systems. Stanford: Stanford University Press, 1969.
34. Morriss P. Power: A Philosophical Analysis. Manchester: Manchester University Press, 1987.
35. Marsh D., Stoker G. Theory and Methods in Political Science. L., 1995.
36. Orum A. Introduction to Political Sociology. The Social Anatomy of the Body Politics. Englewood Cliffs (NJ): Prentice Hall, 1978. P. 160-193.

- 37.
38. Political Power: A Reader in Theory and Research /ed. by Roderick Bell, David V. Edwards, and R. Harrison Wagner. New York: The Free Press;
39. London: Collier-Macmillan, 1969.
40. Polsby N. Community Power and Political Theory. 2nd enlarged edition. New Haven: Yale University Press, 1980.
41. Power /ed. by Steven Lukes. Oxford: Blackwell, 1986.
42. Power and Political Theory: Some European Perspectives /ed. by Brian Barry. London: Wiley, 1976.
43. Power: Critical Concepts /ed. by John Scott. Vols 1-3. London: Routledge, 1994.
44. Power in Modern Societies /ed. by Marvin E. Olsen and Martin N. Marger. Boulder, San Francisco, Oxford: Westview Press, 1993.
45. Presthus R. Man at the Top. New York: Oxford University Press, 1964.
46. Ricci D.M. Community Power and Democratic Theory: The Logic of Political Analysis. New York: Random House, 1971.
47. Russell B. Power: A New Social Analysis. London: Allen and Unwin, 1938.
48. Scott J. Power. Cambridge: Polity Press, 2001.
49. Stone C.N. Regime Politics: Governing Atlanta, 1946-1988. Lawrence: University Press of Kansas, 1989.
50. The Structure of Power /Ed. by M. Aiken and P.E. Mott. New York: Random House, 1970.
51. Theories of Urban Politics /Ed. by D. Judge, G. Stoker, H. Wolman. London: Sage Publications, 1995.
52. Waste R.J. Power and Pluralism in American Cities: Researching the Urban Laboratory. New York: Greenwood Press, 1987.
53. Wrong D. Power: Its forms, bases and uses. NY: Harper and Row Publishers, 1988.